

Mandø, 6.,7. og 8. juni 2011

I KIU-bladet for Efterår/vinter 2010 var annonceret en tur til Mandø den 6., 7. og 8. juni. Bladets redaktør Anny Locher havde planlagt turen og stod for afviklingen af denne. Da Anny er vokset op på øen og derfor kender den ud og ind, var vi i de bedste hænder.

Otte kvinder fra KIU deltog Åse, Jytte, Vibeke, Lizza, Solvejg, Lisbeth, Anny og Anna. Da vi tog hjem efter tre dage, var der ikke det, vi ikke havde hørt og set om Mandø.

Mandø er den eneste ø i Danmark, der ikke har en bro eller en færge. Ved lavvande kører man over Låningsvejen, der er en dæmning af grus og en leret masse, og som står under vand, når det 2 gange i døgnet er højvande. Man kører i Mandøbussen – en traktorbus – eller i egen bil. Ved den sidste kommunalreform kom Mandø under Esbjerg kommune, der hvert år udgiver en højvandskalender med retningsgivende højvandstider, så man kan holde sig orienteret om overfartsmuligheder.

Med dens flade form og beliggenhed ude i vadehavet har øen gennem tiderne været udsat for adskillige stormfloder. Således oplyses det, at i 1634 steg vandet så højt, at beboerne (mange flere end i dag) druknede, og alle bygninger blev skyllet væk. Kun 6 mænd overlevede, fordi de opholdt sig på fastlandet. De måtte så senere finde sig en kone på Rømø eller Fanø. Ved denne voldsomme stormflod blev også kirken skyllet væk. Det eneste, der er bevaret er døbefonden, der står i den nuværende kirke, som blev bygget i 1722, og hvor der er plads til ca. 100 mennesker.

I dag er der ca. 30 fastboende på Mandø. Mie – en af de ældre fastboende og Preben – chaufføren på Mandøbussen - fortalte om kirkens historie og om øens gravskikke. Klog af skade – har man altid et par kister stående på kirkens loft.

Den almindelige beskæftigelse på øen var tidligere landbrug, som nu er nedlagt. Således havde Mie og hendes mand et lille landbrug med 7 køer. De store græsarealer afgræsses nu af kvæg fra fastlandet og får. Mejeriet blev nedlagt i 1971. Også møllen, som tidligere malede øens korn, er ude af daglig drift. Den er til gengæld nyrestaureret og fungerer som øens vartegn, og maler nu kun korn ved særlige lejligheder. Restaureringen af møllen er mundet ud i en bevaringspris fra Esbjerg kommune og i en fredningskendelse.

Præsteembedet er nedlagt, og øen bliver nu i geistlig henseende betjent af præsten i Vester Vedsted, der afholder gudstjeneste et par gange om måneden. Den praktiserende læge, som også er flyttet til fastlandet, kommer til øen en gang om ugen, hvor han i 2 timer holder konsultation i Mandøcentret. Takket være en langt mere effektiv søredningstjeneste er den gamle redningsstation nedlagt, og bygningen fungerer nu som souvenirbutik.

I dag er turismen den største beskæftigelse på øen. Hver dag i sommermånederne, når Mandøbussen midt om formiddagen ankommer fra fastlandet med en flok besøgende, åbner

forretningerne, som så holder åbent indtil bussen er kørt hjem igen. Så kommer der også besøg på det lokale museum, der - som så meget andet på stedet - passes af frivillige.

Øen huser både Hotel og Bed and breakfast. Vi boede på Mandøcentret, hvor der er gode værelser. Her blev vi bospist af Ellen, der lavede nærende dansk mad – bl.a. bakskuld – en tørret, saltet, røget fladfisk til frokost og boller bagt med mel fra møllen til eftermiddagskaffen. Dagen sluttede sammen med Anny og hendes familie i deres sommerhus til hyggesnak, kaffe og hjemmebag.

Vi gik mange ture på øen, men trillede også rundt i bil og besøgte diger og sluser, som med tiden har undergået store ombygninger og forbedringer. Vi mærkede stilheden, og vi indåndede den friske luft og følte, at vi kunne se langt – om ikke til England, så dog til Fanø, Esbjerg, Ribe og Rømø. Der var også arrangeret en tur til Koresand – en sandbanke, der er væsentlig større end selve Mandø, men som ligger længere ude i Vadehavet, og som er kendt for sine mange sæler.

Plante- og dyreliv indgik i oplevelserne. Gamle plante-kendinge som trevlekrone, skjaller og gul iris og nye som Mandølyng og kveller. Mandølyng, som ikke er en lyng, og som egentlig hedder hindebæger, men som har lyngens farve og holdbarhed. Og kveller, som er en salturt, som gror i "ebbevandet", og som spises af fårene, men som også egner sig ganske godt til menneskeføde (i salat). Haren sprang omkring på græsmarken glad for at ræven boede på fastlandet og kun sjældent - om vinteren - kom over isen. Strandskaden var ved at være færdig med at ruge sine unger ud, og lærken sang. Alt imens var ryler, rødben og bramgæs i gang med at fouragere.

Anna